

Adam traxisse peccatum dubitare fas non est. Si enim nulla propagatur ex altera, ubi omnes tenentur propagata carne peccati: quanto minus credendum est ex propagine peccatricis animam venire potuisse, cujus caro venit ex virgine, non libidine concepta, sed fide, ut esset in similitudine carnis peccati, non in carne peccati. Si autem peccato primæ animæ peccatricis ideo cæteræ tenentur obnoxia, quia ex illa sunt propagatæ, profecto illa quam sibi Unigenitus coaptavit, aut peccatum inde non traxit, aut omnino inde non tracta est. Neque enim non potuit animam sibi trahere sine peccato, qui solvit nostra peccata: aut qui novam creavit ei carnem, quam sine parente fecit ex terra, non potuit novam creare carnem, quam sine viro sumpsit ex foemina?

XXVI. Hæc sicut potui non quidem ad me datis, sed ad charissimos nostros sanctitatis tuæ litteris, non peritiam quam desiderasti, sed sollicita dilectione respondi. Si grate accipis et admonitionem fraternam et utilem, non errando, sed prudenter considerando cum Ecclesiæ pace conservas, Deo gratias. Si autem me ista nondum nosse miraris, vel etiam nec miraris, et me aliquid certum de origine animarum salva ista fide quæ certissima atque clarissima est, mutua charitate docere non reunits, multo uberius, Deo gratias. Memor nostri, Domino semper vivas, domine beatissime et sincera dilectione desiderabilis frater.

EPISTOLA CXCI¹.

Domino venerabili et in Christi charitate suscipiendo sancto fratri et compresbytero SIXTO, AUGUSTINUS in Domino salutem.

Sixto presbytero (postea pontifici Romano) qui contra Pelagianos, quibus favisse rumor fuerat, defensionem gratiæ Dei suscipisset, gratulatur, exhortans ut pergat impudentes cohibere, dissimulantibus mederi.

I. Ex quo Hipponem litteræ benignitatis tuæ per sanctum fratrem nostrum Firmum presbyterum directæ me absente venerunt, postea quam illas cum remeassem, quamvis jam inde profecto earum perlatores, legere potui, hæc prima eademque gratissima rescribendi occurrit occasio per dilectissimum filium nostrum Albinum acolythum. Quod autem quibus simul scripsisti, tunc non eramus simul, ideo factum est ut singulorum singulas, non unam amborum epistolam sumeres. A me quippe digressus est perlator hujus per venerabilem fratrem et coëpiscopum meum Alypium, qui tuæ sanctitati aliam rescriberet, transiturus: ad quem etiam ipsas, quas ego jam legeram, litteras tuas ipse portavit. Quæ nos quanta lætitia perfuderint, quid homo nitatur loqui, quod non potest eloqui? nec te ipsum satis esse non arbitror, sed nobis crede, quantum boni feceris talia nobis scripta mittendo. Sicut enim tu testis es animi tui, ita nos nostri, quemad-

¹ Alias civ. quæ autem 191 erat, nunc in Appendice est Benedict. 10.
— Scripta versus finem an. 418.

modum sit affectus illarum sinceritate luculentissima litterarum. Si enim brevissimam epistolam tuam, quam de hac ipsa re ad beatissimum senem Aurelium per Leonem (3) acolythum direxisti, exultanti alacritate descripsimus, et quibus poteramus magno studio legebamus, ubi nobis exposuisti, quid de illo perniciosissimo dogmate, vel quid contra de gratia Dei, quam pusillis magnisque largitur, cui est illud inimicissimum, sentias: quanta nos putas ista tua prolixiora scripta vel exultatione legisse, vel cura, ut legantur, quibus valuimus aliis obtulisse, atque adhuc quibus valemus offerre. Quid enim gratius legi vel audiri potest, quam gratiæ Dei tam pura defensio adversus inimicos ejus, ex ore ejus, qui eorundem inimicorum magni momenti patronus ante jactabantur? Aut unde uberiores Deo debemus agere gratias, quam quod ejus sic defenditur gratia ab eis quibus datur, adversus eos quibus vel non datur, vel ingratum est quod datur; quia ut eis gratum sit occulto et justo judicio Dei non datur?

II. Quapropter, Domine venerabilis, et in Christi charitate suscipiende sancte frater, quamvis optime facias, cum de hac re scribis ad fratres, apud quos se illi de tua solent afferre amicitia; tamen hæc cura major tibi restat, ut non solum salubri severitate plectantur, qui errorem illum Christiano infestissimum nomini audent garrere liberius, sed etiam ii diligentissime caveantur vigilantia pastoralis, propter infirmiores et simpliciores dominicas oves, qui eum pressius quidem ac timidius, sed tamen insurrare non cessant: « Penetrantes domos¹, » sicut ait Apostolus, et cætera quæ sequuntur exercita impietate facientes. Nec illi negligendi sunt, qui usque ad profundum silentium suppressunt timore quod sentiunt, sed

¹ 2 Tim. III, 6.

tamen eandem perversitatem sentire non desinunt. Nonnulli quippe eorum, antequam ista pestilentia manifestissimo etiam Sedis apostolicæ judicio damnaretur vobis innotescere potuerunt, quos nunc repente reticuisse perspicitis: nec utrum sanati sint sciri potest, nisi cum non solum, dogmata illa falsa tacuerint verumetiam illis vera contraria, eo quo illa solent studio defensaverint: qui tamen lenius profecto sunt tractandi. Quid enim eos terreri opus est, quos satis territos ipsa taciturnitas monstrat? Nec ideo tanquam sani prætereundi sunt diligentia medicinæ, quorum vulnus in abdito est. Etsi enim terrendi non sunt, tamen docendi sunt: et quantum existimo, facilius possunt, dum in eis timor severitatis doctorem adjuvat veritatis, ut opitulante Domino, gratia ejus intellecta atque dilecta etiam loquendo expugnent quod jam loqui non audent.

EPISTOLA XCII¹.

Domino venerabili nimiumque desiderabili, sancto fratri et condiacono CÆLESTINO AUGUSTINUS in Domino salutem.

Augustinus Cælestino diacono, (postea pontifici Romano) de mutua benevolentia.

I. QUAMVIS longe absens fuerim quando per Projectum clericum ad me directa Hipponem sanctitatis tuæ scripta venerunt; tamen posteaquam veni, eisque lectis rescriptorum debitorem me factum esse cognovi, reddendi

¹ Alias LXXI, quæ autem 192 erat, nunc in Appendice est Benedict. 111. — Scripta eodem tempore.

tempus opperiebar : ecce subito profecturi a nobis charissimi fratris nostri Albini acolythi gratissima occurrit occasio. De tua igitur quæ mihi exoptatissima est salute lætatus, sanctitati tuæ salutationem debitam reddo. Semper autem debeo charitatem, quæ sola, etiam reddita, semper detinet debitorem. Redditur enim cum impenditur, debetur autem etiamsi reddita fuerit ; quia nullum est tempus quando impendenda jam non sit. Nec cum redditur amittitur, sed potius reddendo multiplicatur : habendo enim redditur, non carendo. Et cum reddi non possit nisi habeatur : nec haberi potest nisi reddatur : imo etiam cum redditur ab homine, crescit in homine, et tanto major acquiritur quanto pluribus redditur. Quomodo autem negetur amicis, quæ debetur et inimicis ? Sed inimicis cauta impenditur, amicis secunda rependitur. Agit tamen quantum potest, ut ab his etiam, quibus promalis bona retribuit, id recipiat quod impendit. Optamus quippe fieri amicum, quem veraciter diligimus inimicum, quia non cum diligimus nisi velimus bonum ; quod utique non erit, nisi amiserit inimicitiarum malum.

II. Non ergo sic impenditur charitas, ut pecunia. Excepto enim quod impendendo illa diminuitur, hæc augetur, etiam illo inter se differunt, quod pecuniam cui dederimus, tunc ei benevolentiores erimus, si recipere non quæramus : non autem potest esse verus charitatis impensor, nisi fuerit benignus exactor. Quoniam pecunia cum recipitur, accedit cui datur, sed recedit a quo datur : charitas vero non solum apud eum crescit, qui hanc ab eo quem diligit, exigit, etiamsi non recipit : sed etiam ille a quo eam recipit, tunc incipit habere cum reddit. Proinde Domine frater, mutuam tibi charitatem libens reddo, gaudensque recipio. Quam recipio adhuc repeto ; quam reddo adhuc debeo. Unum enim magistrum, apud quem

condiscipuli sumus, per ejus Apstolum dociles audire debemus præcipientem ac dicentem : « Nemini quidquam » debeatis, nisi ut invicem diligatis ¹. »

EPISTOLA XCIII ².

Domino dilectissimo et in Christi membris sincerissima charitate prædicando filio MERCATORI (4), AUGUSTINUS in Domino salutem.

Prodit nunc primum ex pervetusto codice monasterii S. Bertini in Belgio.

Augustinus Mercatori, excusans cur ad ipsius priores litteras nondum responderit, ostendensque Pelagianos in questione de baptismo parvulorum hoc ipso esse prope convictos, quod fatentur parvulos quodammodo credere per eos, a quibus baptizandi offeruntur. Deinde eosdem ex Enoch et Elia ante obitum translatione, sive ex fidelium vivorum ad Christi adventum raptu, frustra contendere mortem non esse pœnam peccati.

I. LITTERÆ dilectionis tuæ, quas prius abs te missas apud Carthaginem accepi, tanto me affecerunt gaudio, ut etiam in posterioribus te succensentem quod tibi non rescripserim, gratissime acceperim. Ipsa quippe indignatio tua non erat simultatis initium, sed indicium charitatis. Ut autem a Carthaginē non rescriberem, non occasio defuit perlatorum ; sed alia magis urgentia, donec inde proficisceremur, nos occupatissimos et intentissimos continebant. Cum vero inde digressi sumus, per

¹ Rom. xiii, 8. — ² Quæ porro 193 erat, nunc in Appendice est Benedict. 12. — Scripta eodem tempore.

reximus usque ad Mauritaniam Cæsariensem (5), quo nos ecclesiastica necessitas traxit, per quas totas terras cum intentionem nostram huc atque illuc, quæ ingerebantur sensibus diversa raptarent, nullius ut tibi rescriberem adfuit admonitoris instantia, nulla occurrit oportunitas perlatoris. Deinde remeans alias apud nostros jam querela exasperatas litteras tuæ sinceritatis inveni, et alium adversus novos hæreticos librum refertum sanctorum testimoniis Scripturarum: quibus lectis excursisque, etiam illis quæ primum miseras, quia et charissimi fratris nostri Albini ecclesiæ Romanæ Acolythi (6) opportunissima se offerebat occasio, rescribendum fuit.

II. Ego itaque te, fili dilectissime, scribentem mihi, vel ad me considerata tua scripta mittentem, absit ut negligenter accipiam, vel superba vanitate contemnam: præsertim cum mihi de te gaudium tanto majus sit, quanto magis inopinatum improvisumque provenit. Fateor enim tantum te profecisse nesciebam. Et quid nobis esse debet optatius, quam ut abundant, qui errores infestantes catholicam fidem, et insidiantes infirmis ineruditisque fratribus usquequaque redarguant, et Ecclesiam Christi adversus profanas vocum novitates acriter fideliterque defendant; quandoquidem sicut scriptum est, « Multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum¹. » Inspexi ergo cor tuum in scriptis tuis, quantum potui, et inveni amplectendum, et hortandum ut perseverantissima diligentia in anteriora te extendas, adjuvante Domino vires tuas, qui tibi eas quas nutriret dedit.

III. Non autem parum veritati propinquantur in questione de baptismo parvulorum, quos devios in viam revocare conamur, cum infantem quamlibet recenti partu matris effusum, tamen per eos, a quibus baptizandus

¹ Sap. vi, 26.

offeritur, credere confitentur. Cum enim dicunt, sicut scribis¹, non infantes ita credere in remissionem peccatorum, tanquam et illis remittantur, quos nullum putant habere peccatum; sed (quia ipsi quoque idem lavacrum percipiunt, quo fit, in quibuseumque fit, remissio peccatorum) hanc fieri credere in aliis, quæ non fit in eis: cum ergo dicunt, « Non ita credunt, sed ita credunt; » profecto eos non ambigunt credere. Audiant itaque Dominum, « Qui credit in Filium, habet vitam æternam; » qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed » ira Dei manet super eum². » Quapropter infantes, quia per alios fiunt credentes, a quibus baptizandi offeruntur; per illos utique sunt increduli, si apud tales sunt, qui eos, dum nihil prodesse credunt, offerendos esse non credunt: ac per hoc si per credentes credunt, et habent vitam æternam; profecto per incredulos increduli sunt, et non videbunt vitam, sed ira Dei manet super eos. Non enim dictum est, venit super eos; « Sed manet super eos; » quia ex origine erat jam in eis, nec omnino nisi gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum aufertur ab eis. De hac ira legitur etiam in libro Job, « Homo natus » ex muliere, brevis vitæ et plenus iracundiæ³. » Unde igitur ira Dei super innocentiam parvuli, nisi originalis sorte ac sorde peccati? de qua in eodem libro itidem scriptum est, « Non esse ab hac mundum nec infantem, » cujus est unius diei vita super terram⁴. »

IV. Non ergo in istis nihil egit quod adversus eos instantissime disputatur, et eorum auribus catholicæ voces hinc atque inde circumsonant: quandoquidem volentes argumentari contra sacramenta Ecclesiæ, confessi sunt tamen parvulos credere. Non eis ergo promittant vitam,

¹ Vide infra in epist. 194. cap. 10, n. 45. — ² Joan. III, 36. — ³ Job. XIV, 1, juxta LXX. — ⁴ Ibid. 5.

etiamsi non fuerint baptizati; de qua enim alia vita dicitur, « Qui incredulus est Filio, non videbit vitam? » Nec eos a regno cœlorum sic fateantur alienos, ut tamen a damnatione defendant. Nam quid nisi damnatio significatur per iram, quam Dominus super non credentem manere testatur? Multum prorsus accessum est, et sine scrupulosa conflictatione causa finita est. Si enim concedunt parvulos credere, procul dubio sicut eos tenet illa sententia, « Qui non renatus fuerit ex aqua et Spiritu, » non intrabit in regnum cœlorum¹: » Sic etiam ista quæ ejusdem Domini est, « Qui crediderit et baptizatus fuerit » salvus erit: qui autem non crediderit condemnabitur²: » Quia ergo cum parvuli baptizantur, fatentur isti eos credentes, damnari non dubitent non credentes: et audeant jam dicere, si possunt, a justo Deo damnari nihil mali ex origine trahentes, et peccati contagium non habentes.

V. Illud vero quod in litteris tuis commemorasti objicere nobis Enoch et Eliam quod mortui non fuerint, sed cum suis corporibus ex ista hominum conversatione translati, quid eos ad hoc unde agitur adjuvet, non intelligo. Ut enim omittam quod ipsi quoque morituri postea perhibentur, sicut plerique exponunt Apocalypsim Joannis de duobus illis Prophetis, de quibus, tacitis eorum nominibus, loquitur, quod isti duo sancti cum suis tunc corporibus apparebunt, in quibus nunc vivunt³, ut etiam ipsi quemadmodum cæteri Martyres pro Christi veritate moriantur: ut ergo hoc omittam, ista quæstione dilata, quomodolibet sese habeat, quid istos adjuvat quæso te? Neque enim hinc ostendunt non propter peccatum homines secundum corpus mori. Nam si Deus, qui tam multis fidelibus suis donat ipsa peccata, voluit

¹ Joan. III, 5. — ² Marc. XVI. — ³ Apoc. XI, 7.

quibusdam etiam istam pœnam donare peccati; qui nos sumus qui respondeamus Deo, cur alius sic, alius autem sic?

VI. Dicimus ergo quod apertissime Apostolus ait, « Corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus autem vita est propter justitiam: Si autem Spiritus ejus, qui suscitavit Christum a mortuis, habitat » in vobis; qui suscitavit Christum a mortuis, vivificabit » et mortalia corpora vestra per inhabitantem Spiritum » ejus in vobis¹. » Nec tamen ista sic dicimus, ut negemus Deum posse, in quibus voluerit, nunc facere sine morte, quod sine dubitatione credimus in tam multis facturum esse post mortem. Nec ideo tamen illud falsum erit, quod « Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes » homines pertransiit². » Hoc enim dictum est, quia nisi per peccatum mors intrasset, nulla mors esset. Nam et cum dicimus, Omnes propter peccata mittuntur in gehennam, numquid ideo falsum dicimus, quia non omnes homines mittuntur in gehennam? Illud quippe ideo verum est, non quia omnis homo mittatur, sed quia nullus nisi peccatorum meritis mittitur. Talis est e contrario etiam illa sententia, « Per unius justificationem in omnes » homines ad justificationem vitæ³. » Non enim omnes homines pertinent ad justificationem Christi: sed hoc dictum est, quia nemo justificatur nisi per Christum.

VII. Magis ergo illa quæstio non immerito movet, cur pœna peccati peccato non remanente remanet; id est, si mors etiam corporis pœna peccati est, ista potius aliqua quæstio est, cur moriatur infans cum fuerit baptizatus, quam cur mortuus non sit Elias, cum fuerit justificatus. Illius enim finito peccato movet cur secuta sit

¹ Rom. VIII, 11. — ² Id. V, 12. — ³ Ibid. 18.

pœna peccati; hujus etiam finito peccato movere non debet si non sequatur pœna peccati. Si ergo illam quæstionem de morte baptizatorum, cur facta abolitione peccati, sequatur tamen quædam pœna peccati, in libris « *De baptismo parvulorum* ¹, » quos tibi scio esse notissimos, quantum potuimus, Domino adjuvante dissolvimus: quanto minus ista movere nos debet ubi dicitur, Quare justus Elias mortuus non est, si mors pœna peccati est? quasi diceretur, Quare peccator Elias mortuus non est, si mors pœna peccati est?

VIII. Nisi forte aliud ex alio movent et dicunt, Si Enoch et Elias usque adeo non habebant peccatum, ut nec mortem, quæ peccati est pœna, paterentur, quomodo nemo hîc vivit sine peccato? Quasi non eis probabilius respondeatur, Ideo quos finitis peccatis voluit Dominus vivere, non hîc permissi sunt vivere, quoniam hîc quisquam sine peccato non potest vivere. Sed hæc atque hujusmodi adversus istos dici potuerunt, si pro certo aliunde convincerent illos nunquam esse morituros. Cui vero id docere non possint, meliusque illos venturos esse credatur ad mortem, nihil est cur eos velint nobis objicere causæ suæ nulla ex parte aliquid profuturos.

IX. *Reliqua extabant in lib. de octo Dulciti quæstionibus q. 3.* — Illi autem de quibus dixit Apostolus, cum loqueretur de resurrectione mortuorum, « Et nos » viventes qui reliqui sumus, simul cum illis rapiemur in » nubibus obviam Christo in aëra: et ita semper cum » Domino erimus ²; » afferunt quidem aliquid quæstionis, sed per se ipsos, non propter istos. Nam etsi non sunt etiam ipsi morituri, quid istos adjuvent omnino non video, cum talia de his dici possint, qualia de illis dicta

¹ Lib. II, cap. 30. — ² 1 Thess. v, 17.

sunt duobus. Sed revera quantum ad verba beati Apostoli pertinet, videtur asserere quosdam in fine sæculi adveniente Domino, cum futura est resurrectio mortuorum, non esse morituros, sed vivos repertos in illam immortalitatem, quæ sanctis etiam cæteris datur, repente mutandos, et simul « Cum illis rapiendos, sicut dicit, » in nubibus: » nec aliquid aliud mihi visum est, quoties de his verbis volui cogitare.

X. Sed vellem hinc potius audire doctiores, ne illis etiam qui putant aliquos morte non præcedente vivificatos ad vitam perpetuam transituros dicere inveniantur Apostolus, « Stulte, tu quod seminas non vivificatur, » nisi prius moriatur ¹. » Nam et illud quod in plerisque codicibus legitur, « Omnes resurgemus ², » unde fieri poterit, nisi omnes moriamur? Resurrectio quippe, nisi mors præcesserit, nulla est. Et quod nonnulli codices habent, « Omnes dormiemus, » multo facilius et apertius id cogit intelligi: et si quid aliud tale in sanctis litteris invenitur, ad id videtur impellere ut nullus hominum existimetur immortalitatem, nisi mors præcesserit, adepturus. Proinde ubi dixit Apostolus, « Et nos » viventes qui reliqui sumus in adventum Domini, non » præveniemus eos qui ante dormierunt. Ipse enim Dominus in jussu, in voce Archangeli, et in tuba Dei » descendet de cælo: et mortui in Christo resurgent » primi; deinde nos viventes, qui reliqui sumus, simul » cum illis rapiemur in nubibus obviam Christo in aëra: » et ita semper cum Domino erimus ³. » Vellem, sicut dixi, de his audire doctiores, et si modo potuerint hæc ita exponi, ut in eis possit intelligi, omnes homines qui vivunt, vel post nos victuri sunt, esse morituros, corrigere quod hinc aliquando aliter sensi. Neque enim de-

¹ 1 Cor. xv, 36. — ² Ibid. 51. — ³ 1 Thess. iv, 15.

bemus indociles esse doctores : et certe melius homo corrigitur parvus quam frangitur durus : cum iis quæ scripsimus, ita nostra vel aliorum exerceatur, et erudiat in infirmitas, ut tamen in eis nulla velut canonica constituantur auctoritas.

XI. Si enim in his verbis Apostoli nullus alius sensus potuerit reperiri, et hoc eum intelligi voluisse claruerit, quod videntur verba ipsa clamare; id est, quod futuri sint in fine sæculi et in adventu Domini, qui non exolentur corpore, sed superinduantur immortalitate, ut absorbeatur mortale a vita : huic sententiæ procul dubio conveniet quod in regula fidei confitemur, venturum Dominum, iudicaturum vivos et mortuos; ut non hic intelligamus vivos justos, mortuos autem injustos, quamvis iudicandi sint justus et injustus; sed vivos quos nondum exisse, mortuos autem quos jam exisse de corporibus adventus ejus inveniet. Quæ si ita esse constiterit, illa verba excutienda erunt, quomodo sic accipiemus, « Tu » quod seminas non vivificatur nisi prius moriatur¹, » et, « Omnes resurgemus, sive, omnes dormiemus², » ut non adversentur huic sententiæ, qua quidam creduntur etiam cum suis corporibus in æternum, non degustata morte, victuri.

XII. Sed utrumlibet horum veracior et perspicacior intellectus inveniatur, quid ad causam pertinet istorum, sive omnes debita morte plectantur, sive aliquibus ab hac conditione parcat; cum tamen constet mortem non solum animæ, verumetiam corporis securam non fuisse, si peccatum non præcessisset, et gratiæ mirabiliori virtute justos a morte ad æternam beatitudinem reviviscere, quam in mortis experientiam non venire? Hæc propter illos de quibus mihi scripsisti, satis dicta sint; quamvis

¹ 1 Cor. xv, 36. — ² Ibid. 5x.

eos jam non existimem dicere, etiamsi non peccasset Adam, fuisse vel corpore moriturum.

XIII. Cæterum quod attinet ad quæstionem resurrectionis, propter illos, qui creduntur non esse morituri, sed ex hac mortalitate ad immortalitatem sine media morte transituri, inquisitio diligentior adhibenda est; et si quid hinc absolutum ac definitum disputatione rationabili atque perfecta vel audisti, vel legisti, vel etiam ipse cogitare potuisti, sive adhuc audire, aut legere, aut cogitare potueris, peto mihi mittere non graveris. Ego enim (quod confitendum est charitati tuæ) plus amo discere quam docere. Nam hoc admonemur etiam dicente apostolo Jacobo, « Sit autem omnis homo velox » ad audiendum, tardus ad loquendum¹. » Ut ergo discamus, invitare nos debet suavitas veritatis; ut autem doceamus, cogere necessitas charitatis: ubi potius optandum est ut transeat ista necessitas, qua hominem docet aliquid homo, ut simus omnes docibiles Dei; quamvis hoc simus cum ea, quæ ad veram pietatem pertinent, discimus, etiam quando illa docere videtur homo. « Quia neque qui plantat est aliquid, neque qui » rigat; sed qui incrementum dat Deus². » Cum itaque si Deus incrementum non daret, nihil essent Apostoli plantatores et rigatores; quanto magis ego vel tu, vel quilibet hujus temporis homines, quando nobis videmur esse doctores?

¹ Jacob. 1, 19. — ² 1 Cor. iii, 7.

EPISTOLA XCIV¹.

Domino in Domino dominorum dilectissimo, sancto fratri et compresbytero SIXTO, AUGUSTINUS in Domino salutem.

Augustinus Sixto Romano presbytero (et postea Pontifici) instruens illum adversus Pelagianorum argumenta.

I. In Epistola, quam per charissimum fratrem nostrum Albinum acolythum misi, prolixiorum me missurum esse promisi per sanctum fratrem et compresbyterum nostrum Firmum, qui nobis litteras attulit sinceritatis tuæ, plenas sinceritate fidei tuæ, quæ nobis tantum gaudium contulerunt, quantum magis possumus habere quam dicere. Quod enim fatendum est charitati tuæ, tristes eramus nimis, cum fama jactaret inimicis Christianæ gratiæ te favere. Sed ut hæc tristitia de nostris cordibus tergeretur, primo te primorem anathema eis in populo frequentissimo pronuntiasset eadem fama non tacuit. Deinde cum litteris² Apostolicæ Sedis de illorum damnatione ad Africam missis, tuæ quoque litteræ ad venerabilem senem Aurelium consecutæ sunt; quæ tametsi breves erant, tuum tamen vigorem adversus eorum errorem satis indicabant. Nunc vero cum apertius et latius quid de illo dogmate contraque sentires, in litteris tuis fides ipsa nobiscum Romanæ ecclesiæ loqueretur, cui potissimum beatus Apostolus Paulus, de gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, multa et mul-

¹ Alias cv. quæ autem 194 erat, nunc in Appendice est xiii Benedictinorum. — Scripta paulo post superiores epistolas. — ² Zosimi.

tipliciter est locutus, non solum illud omne tristitiæ nubilum fugit de cordibus nostris; sed etiam tantum ibi lætitiæ lumen infulsit, ut nihil egisse in nobis videretur ille moeror et timor, nisi successurorum ampliores flagrantiam gaudiorum.

II. Itaque, frater charissime, quamvis non te videamus oculis carnis, animo tamen in fide Christi, in gratia Christi, in membris Christi tenemus, amplectimur, osculamur, et remeante a nobis ad te nostrorum invicem colloquiorum sanctissimo et fidelissimo perlatores, quem voluisti esse apud nos non solum advectorem scriptorum tuorum, verumetiam narratorem testemque factorum, rescripta persolvimus, et aliquanto diutius tecum sermocinamur, admonentes, ut docendis instes, quibus terrendis satis quantum comperimus institisti. Sunt enim quidam, qui justissime damnatas impietates adhuc liberius defendendas putant: et sunt qui occultius penetrant domos, et quod in aperto jam clamare metuunt, in secreto seminare non quiescunt. Sunt autem, qui omnino siluerunt magno timore compressi, sed adhuc corde retinent quod ore jam proferre non audent; qui tamen esse possunt fratribus ex priore ipsius dogmatis defensione notissimi. Proinde alii severius coercendi, alii vigilantius investigandi, alii tractandi quidem lenius, sed non segnius sunt docendi, ut si non timentur ne perdant, non tamen negligantur ne pereant.

III. Quod enim putant auferri sibi liberum arbitrium, si nec ipsam bonam voluntatem sine adjutorio Dei hominem habere consenserint: non intelligunt non se firmare humanum arbitrium, sed impellere ut per inania feratur, non in Domino tanquam in petra stabili collocetur. « Paratur enim voluntas a Domino¹. »

¹ Prov. viii, juxta lxx.